

መጋቢት 14 ቀን 2010 ዓ.ም

ዳኞች - ዳኝ መላኩ
ተክሊት ይመስል
ተፈሪ ገብሩ (ዶ/ር)
ቀነስ ቂጣታ
ፀሃይ መንክር

አመልካች - የኢትዮጵያ አየር መንገድ አልቀረቡም

ተጠሪዎች - 1ኛ. ወ/ሮ መሰረት ፍቃዱ ተወካይ አበበች ዘመድኩን ቀረቡ
2ኛ. ገልፍ አየር መንገድ ጠ/ ዮዲት ጉርጂ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

ጉዳዩ የቀረበው የፌዴራሉ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት እና በይግባኝ የተመለከተው የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ያሳለፉት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት አመልካች ያቀረበውን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። በስር ፍርድ ቤት 1ኛ ተጠሪ ከሃሽ ሲሆኑ አመልካች እና 2ኛ ተጠሪ ደግሞ ከሃሽ በመሆን ተከራክረዋል።

1. 1ኛ ተጠሪ ያቀረቡት ክስ ይዘት በታህሳስ ወር 2006 ዓ.ም ከሳውዲ አረቢያ ወደ ኢትዮጵያ በአየር መንገዱ ተሳፍራ ግምታቸው ብር 30,000.00 (ሰላሳ ሺህ) የሚያወጡ ልብሶች እና ቁሳቁሶች በመያዝ የመጣሁ ሲሆን የመጣው ዕቃ በኢትዮጵያ አየር መንገድ ካርጎ ሴክሽን ከሌላ ዕቃ ጋር በመለዋወጡ ጠፍቷል፤ እነሱ ደግሞ 2ኛ ተጠሪን ጠይቁ እያሉ እያመላለሱኝ ይገኛሉ፤ በመሆኑም ንብረቱ በመጥፋቱ የንብረቱ ግምት ይከፈላል፤ በማለት ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው።
2. አመልካች ለክሱ በሰጠው መልስ ዕቃውን ሊረከብ የቻለው ከ2ኛ ተጠሪ ጋር ባለው የማመቻቸት ስምምነት መሰረት ነው፤ በዚህ ስምምነት የአመልካች

ኃላፊነት ዕቃው መጥፋቱን ለ2ኛ ተጠሪ ማሳወቅ ብቻ ነው፤ በዚህም መሰረት አመልካች ለ2ኛ ተጠሪ አሳውቋል፤ ስለሆነም ኃላፊነት የለብኝም፤ በሌላም በኩል የዕቃው ግምት ብር 30,000.00 ስለመሆኑ የቀረበ ማስረጃ የለም በማለት ተከራክሯል።

3. 2ኛ ተጠሪ በበኩሉ በሰጠው መልስ አመልካች ጋር ባላቸው ስምምነት መሰረት አመልካች የ2ኛ ተጠሪ የካርጎ ወኪል ነው፤ የ2ኛ ተጠሪ ኃላፊነት ዕቃውን የማንጓዝ ብቻ ነው እንጂ ዕቃዎቹ በአግባቡ መጫናቸውን እና መውረዳቸውን በሚመለከት የአመልካች ኃላፊነት ነው፤ አመልካች ለ2ኛ ተጠሪ ስለጉዳዩ ያሳወቀው ነገር የለም፤ ዕቃው የጠፋው በአመልካች ካርጎ ሴክሽን ውስጥ ከሌላ ዕቃ ጋር በመቀያየሩ ነው፤ ስለሆነም ዕቃው የጠፋው በአግባቡ ከተጓዝ በኋላ በመሆኑ 2ኛ ተጠሪ ምንም ኃላፊነት የለበትም በማለት ተከራክሯል።
4. ክርክሩ በዚህ መልኩ የቀረበለት የስር ፍርድ ቤት ጉዳዩን መርምሮ ለክርክር ምክንያት የሆነው ንብረት የጠፋው በ2ኛ ተጠሪ ጥፋት ሳይሆን በአመልካች ካርጎ ክፍል “ዕቃ ተቀያይሮ” መሆኑ የታመነ ፍሬ ነገር በመሆኑ የመካስ ኃላፊነት ያለበት አመልካች ነው፤ ሊከፍል የሚገባውን የገንዘብ መጠን በተመለከተም አመልካች ዕቃው በጠፋ ጊዜ ከሳሽን ያስፈረማቸው ሰነድ ላይ የጠፋው ዕቃ የዋጋ ግምት በማለት ያሰፈሩት 4,500 የሳውዲ ሪያል ወይም ብር 26,426.00 (ሃያ ስድስት ሺህ አራት መቶ ሃያ ስድስት) በመሆኑ ይህንኑ ገንዘብ ከነወለዱ ሊከፍል ይገባል በማለት ወስኗል።
5. በዚህ ውሳኔ ላይ ይግባኝ የቀረበለት የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት በበኩሉ የይግባኝ ክርክሩን ከሰማ በኋላ አመልካች ኃላፊ ነው ተብሎ ገንዘቡን እንዲከፍል መወሰኑን የተቀበለው ሲሆን 2ኛ ተጠሪን በተመለከተ ውል የፈጸመ በመሆኑ ገንዘቡን የመክፈል ግዴታ ቢኖርበትም ከሳሽ ባቀረቡት ክስ ላይ ስሙ ከመጠቀሱ ውጪ የዳኝነት ጥያቄ ያልቀረበበት በመሆኑ ከፍ/ብሄር ስነ ስርዓት አንፃር በግልፅ ባልተጠየቀ ዳኝነት የካሳ ገንዘቡን 2ኛ ተጠሪ እንዲከፍል የሚወሰንበት አግባብ የለም፤ የስር ፍርድ ቤት ያሳለፈው ውሳኔ በውጤት ደረጃ ሊጸና ይገባል በማለት ወስኗል።

6. የሰበር ቅሬታው ለዚህ ፍርድ ቤት የቀረበው በዚህ ነው። አመልካች መጋቢት 12/2009 ዓ.ም ባቀረበው የሰበር ማመልከቻ ዕቃው ከላውዲ አረቢያ ወደ አዲስ አበባ የመጣው በ1ኛ ተጠሪ እና 2ኛ ተጠሪ መካከል ባለው የማንንዝ ውል መሰረት በመሆኑ፤ በዋርሶው ስምምነት አንቀጽ 18(2) መሰረት አንገዥ ዕቃውን አንገዥ መብት ላለው ሰው እስከሚያስረክብ ድረስ ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ የሚደነግግ በመሆኑ፤ አመልካች ዕቃውን ሊረከብ የቻለው ዕቃውን ከ2ኛ ተጠሪ ተረክቦ 2ኛ ተጠሪን በመወከል ለ1ኛ ተጠሪ ለማስረከብ በገቡት የማመቻቸት ውል ከመሆኑ ወጪ በ1ኛ ተጠሪ እና በአመልካች መካከል የውልም ሆነ የህግ ግንኙነት ባለመኖሩ አመልካች ኃላፊነት አለበት ተብሎ በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ነው ተብሎ አመልካች ኃላፊነት የለበትም በሚል እንዲወሰን ጠይቋል።
7. ጉዳዩ በሰበር አጣሪ ችሎቱ ተመርምሮ 2ኛ ተጠሪ የንብረቱ አንገር ሆኖ እያለ ከኃላፊነት ወጪ የመደረጉን አግባብነት ለመመርመር ሲባል መዝገቡ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ እና ተጠሪዎች መልስ እንዲሰጡበት ተደርጓል።
8. 1ኛ ተጠሪ ሚያዚያ 16/2009 ዓ.ም በተፃፈ መልስ አመልካች የ1ኛ ተጠሪን የንብረት ግምት ከፍሎ ከ2ኛ ተጠሪ ጋር ባላቸው ግንኙነት መሰረት 2ኛ ተጠሪን ከሶ ከመጠየቅ ወጪ የ1ኛ ተጠሪን ንብረት አልከፍልም በማለት ያቀረበው አቤቱታ የህግ መሰረት የሌለው በመሆኑ ተቀባይነት ሊኖረው አይገባም በማለት ተከራክረዋል።
9. 2ኛ ተጠሪ በበኩሉ ሚያዚያ 25/2009 ዓ.ም በተፃፈ መልስ ዕቃው የጠፋው በአመልካች አየር መንገድ ካርጎ ሴክሽን ክፍል ውስጥ ከሌላ ዕቃ ጋር ተቀያይሮ መሆኑ በአመልካች በራሱም የታመነ በመሆኑ አመልካች በቸልተኝነት ከሌላ እቃ ጋር በማቀያየር እንዲጠፋ ማድረጉ አመልካችን በኃላፊነት ከሚያስጠይቀው ወጪ ከ2ኛ ተጠሪ ጋር ግንኙነት የለውም፤ 2ኛ ተጠሪ ዕቃውን አላንገዘም እንጂ አንገዲል ቢባል እንኳ ዕቃው የጠፋው በአግባቡ ከተራገፈ በኋላ በአመልካች ካርጎ ሴክሽን ክፍል ውስጥ በመሆኑ 2ኛ ተጠሪ ምንም አይነት ኃላፊነት የለበትም በማለት ተከራክሯል። አመልካቹም ክርክሩን በማጠናከር የመልስ መልስ አቅርቧል።

10. ከፍሲል ባጭሩ የገለፅነው የጉዳዩን አመጣጥና በሰበር የተደረገውን ክርክር ሲሆን በበኩላችን ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት 2ኛ ተጠሪ ውል የፈፀመ በመሆኑ ገንዘቡን የመክፈል ግዴታ እንደሚኖርበት ወስኖ ነገር ግን ከሳሽ ባቀረቡት ክስ ላይ ስሙ ከመጠቀሱ ውጪ የዳኝነት ጥያቄ አልቀረበትም በሚል ገንዘቡን 2ኛ ተጠሪ እንዲከፍል የሚወሰንበት አግባብ የለም በማለት መወሰኑ ተገቢ መሆን አለመሆኑን መርምረናል።
11. ይህን ጭብጥ ለመወሰን የሥር ፍርድ ቤቶች በፍሬ ነገር ደረጃ የተቀበሉትን እና ለጉዳዩ ተፈጻሚነት ያለው የዋርሶ ስምምነት (በሞንትሪያል ፕሮቶኮል ቁጥር 4 እንደተሻሻለ) ተገቢ ድንጋጌዎችን ይዘትና ትርጉም እንዲሁም የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ድንጋጌዎች ተፈጻሚ የሚሆንበትን ሁኔታ መርምረናል።
12. ከክርክሩ መገንዘብ እንደሚቻለው የሥር ሁለቱም ተከላኾች ዕቃው ስለመጥፋቱ ያቀረቡት ክርክር የለም። ይልቁንም የየበኩላቸውን ክርክር በማቅረብ ኃላፊነት እንደሌለባቸው ተከራክረዋል። አመልካች አከራካሪውን ንብረት መረከቡን እና ከእጁ የጠፋ መሆኑን ሳይክድ ኃላፊ ሊሆን የሚገባው ከከሳሽ ጋር የማንጓዝ ውል ያደረገው 2ኛ ተጠሪ ሊሆን እንደሚገባና ዕቃውን ሊረከብ የቻለው ከ2ኛ ተጠሪ ጋር ባለው የማመቻቸት ስምምነት መሰረት መሆኑን በመግለጽ ተከራክሯል። ነገር ግን አመልካች ንብረቱን የተረከበ መሆኑና የጠፋውም በአመልካች ዕቃ ማስቀመጫ ካርጎ ሴክሽን ውስጥ የመሬት መስተንግዶ ስራ ግዴታውን በሚፈጽምበት ጊዜ ከሌላ ዕቃ ጋር ተቀያይሮ መሆኑ ያልተካደ በመሆኑ በዚህ መልኩ በአመልካች ጥፋት ለጠፋው ንብረት አመልካች ኃላፊ የማይሆንበት የህግ ምክንያት የለም።
13. በሌላ በኩል 2ኛ ተጠሪ ዕቃውን አላንጓዘኩም እንጂ አንገዝሃል ብባል እንኳ ዕቃው የጠፋው በአመልካች እጅ በመሆኑ ኃላፊነት የለብኝም በማለት የተከራከረ ቢሆንም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት 2ኛ ተጠሪ ዕቃውን በውል በማንጓዝ ከውል የመነጨ ኃላፊነት እንዳለበት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ ላይ በ2ኛ ተጠሪ በኩል የቀረበ ቅሬታ የለም። ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት 2ኛ ተጠሪ ካሳውን ሊከፍል አይገባም በማለት የወሰነው በቀረበው ክስ በግልጽ ዳኝነት አልጠየቀበትም፤ ከፍ/ብ/ሥ/ሥርዓት ድንጋጌዎች አንጻር በግልጽ ባልተጠየቀ ዳኝነት 2ኛ ተጠሪ

ካሳውን እንዲከፍል የሚወሰንበት ምክንያት የለም በሚል ነው። ይሁን እንጂ የአሁን 1ኛ ተጠሪ የአሁን አመልካችን እና 2ኛ ተጠሪን በተከሳሽነት በመሰየም ኃላፊነት ያለበት ወገን ተለይቶ እንዲወሰንላቸው ባቀረቡት ክስ ተጓጉዞ የመጣው ዕቃ በኢትዮጵያ አየር መንገድ ካርጎ ሴክሽን ከሌላ ዕቃ ጋር በመለዋወጡ የጠፋ በመሆኑና አመልካችም 2ኛ ተጠሪን ጠይቄ እያለ እያመላለሳቸው መሆኑን ጠቅሰው የንብረቱ ግምት እንዲከፈላቸው መጠየቃቸውን ከክሱ መረዳት ይቻላል። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 36(5) እንደተደነገገው ከሳሽ መብቱን ማግኘት የሚገባው ከየትኛው ተከሳሽ ላይ እንደሆነ ለይቶ ለማወቅ የሚያጠራጥር ሁኔታ ያጋጠመው ሲሆን አንዱን ወይም ከአንድ በላይ የሆኑትን ሰዎች በህብረት በመክሰስ አላፊነቱ የሚመለከተው የትኛው እንደሆነ ተለይቶ እንዲወሰንለት ለማመልከት ይችላል። ስለሆነም 1ኛ ተጠሪ በዚህ አግባብ በሁለቱ ተከሳሾች ላይ ክስ ማቅረባቸው የሚነቀፍ ባለመሆኑ ይግባኝ ሰሚው ከፍተኛ ፍርድ ቤት 2ኛ ተጠሪ በክሱ ስሙ ከመጠቀሱ ውጪ የዳኝነት ጥያቄ አልቀረበበትም በማለት የደረሰበት መደምደሚያ የቀረበውን የዳኝነት ጥያቄ እና ህጉን የተከተለ ባለመሆኑ ተቀባይነት የለውም።

14. በአጠቃላይ 1ኛ ተጠሪ ባቀረቡት ክስ 2ኛ ተጠሪን በተከሳሽነት ስሙን ከማስገባት ውጪ በሱ ላይ ዳኝነት ስላልጠየቁ 2ኛ ተጠሪ ካሳ ሊከፍል አይገባም በማለት የተደረሰበት መደምደሚያ የቀረበውን ክስ እና ከፍሲል የተጠቀሰውን የፍ/ብ/ስ/ህግ ድንጋጌ መሰረት ያደረገ ባለመሆኑ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ብለናል። ተከታዩንም ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራሉ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁ 102697 ሀምሌ 8 ቀን 2008 ዓ.ም ያሳለፈው ውሳኔ፤ እንዲሁም የፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት በኮ/መ/ቁ 182461 መጋቢት 1/2009 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 348(1) መሰረት ተሻሽሏል።
2. በ1ኛ ተጠሪ ላይ ለደረሰው ጉዳት 2ኛ ተጠሪ ከውል የመነጨ ኃላፊነት ያለበት መሆኑ ተረጋግጦ ከተወሰነ በኋላ የዳኝነት ጥያቄ አልቀረበበትም ገንዘቡን

ሊከፍል አይገባም ተብሎ የተሰጠው ውሳኔ የዳኝነት ጥያቄውን እና ህጉን የተከተለ ባለመሆኑ ተሸሯል።

3. አመልካች ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ የተሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
4. አመልካች እና 2ኛ ተጠሪ ባልተነጣጠለ ኃላፊነት ብር 26,426.00 (ሃያ ስድስት ሺህ አራት መቶ ሃያ ስድስት) ክስ ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ከሚታሰብ 9% ወለድ ጋር ለ1ኛ ተጠሪ ሊከፍሉ ይገባል በማለት ወስነናል።
5. መጋቢት 20/2009 ዓ.ም በዋለ ችሎት በሥር ፍርድ ቤት በመ/ቁ 153294 የተጀመረው አፈፃፀም እንዲታገድ የተሰጠው ትዕዛዝ ተነስቷል። ይጻፍ።
6. የሰበር ክርክሩ ያስከተለውን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ።
 መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቤ/ፍ